

Oogsten

Afhankelijk van het weer (vorst) kun je deze maand de volgende groente nog oogsten: sla, snijbiet en wortelen. Mocht je ook nog prei en spruiten in je tuin hebben kan dit ook deze maand geoogst worden ze hebben echter geen last van de kou dus je mag ze ook nog even laten staan. Denk er wel aan dat je niet de grond in kunt als deze bevroren is!

Wist je dat!Je er met spruiten en prei rekening mee moet houden dat ze niet elk jaar op de zelfde plek komen te staan er worden namelijk veel voedingsstoffen uit de grond getrokken en als je er jaar na jaar spruiten neer zet worden de planten steeds gevoeliger voor ziekte en plagen.

Voor dat de echte winter start kun je nog fruitbomen/struiken of Rabarber planten deze moeten wel even de tijd krijgen om hun wortels goed in de grond te laten wortelen anders overleven ze de kou van de winter niet.

Tuinonderhoud huisje schuurtje vogelhuisjes schoonmaken. De vogeltjes die nu een mooi schoon huisje kunnen bewonen zullen hoogst waarschijnlijk in het voorjaar hier een nestje in zullen bouwen. Dit is leuk om met de kinderen vanuit het klaslokaal of in kleine groepjes buiten te observeren!

Tuin opruimen

De laatste zomer producten zullen deze maand nog worden geoogst en daarna zal het erg rustig worden in de tuin.

Wat u wel kunt doen is natuurlijk binnen allerlei activiteiten bedenken en organiseren die met de tuin te maken hebben. Maak een naambord voor de tuin, een insecten hotel, een nieuwe komposthoop, enz. enz. bedenk met de kinderen hoe u de tuin graag zou willen voor volgend jaar. De tuin gereedschappen kunnen worden schoongemaakt en worden in gevet (indien nodig) De schuur of kist voor materialen kan worden opgeruimd dan is de tuin weer klaar voor volgend jaar.

Composthoop onderzoek

Heb je al gekeken of er egels in je Composthoop hun winterslaap houden? Ga kijken wat er nog meer leeft in je Composthoop leeft!

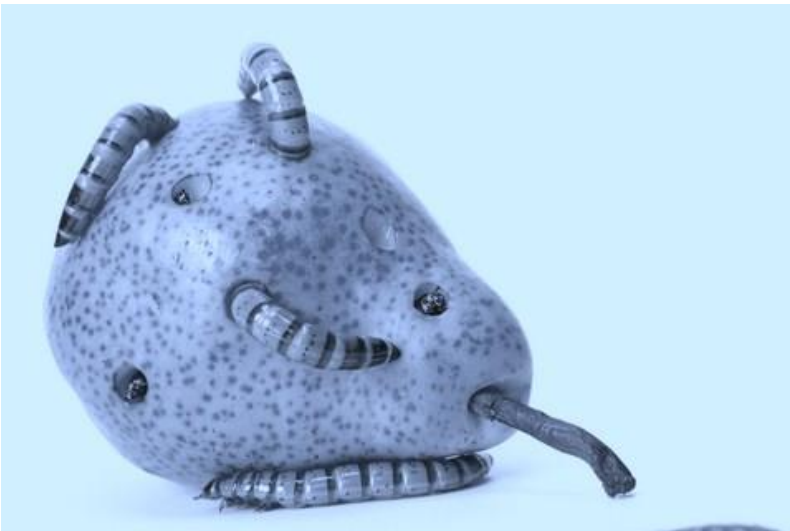
Wat heb je nodig:

- Een composthoop of een grote hoop bladeren in de buurt.
- Een bak waar je de vondsten tijdelijk in kan verzamelen.
- Handschoenen en een spitvork

Kies een hoekje uit waar je de composthoop vanuit de onderkant ingraaft!

Wat kom je tegen? Ik komtegen

Hoe ruikt je compost? De compost ruikt naar.....

Kun je de compost al gebruiken op je tuin? Ja, want.....

Nee, want.....

Groeit er iets op je composthoop? *Omcirkel wat van toepassing is*

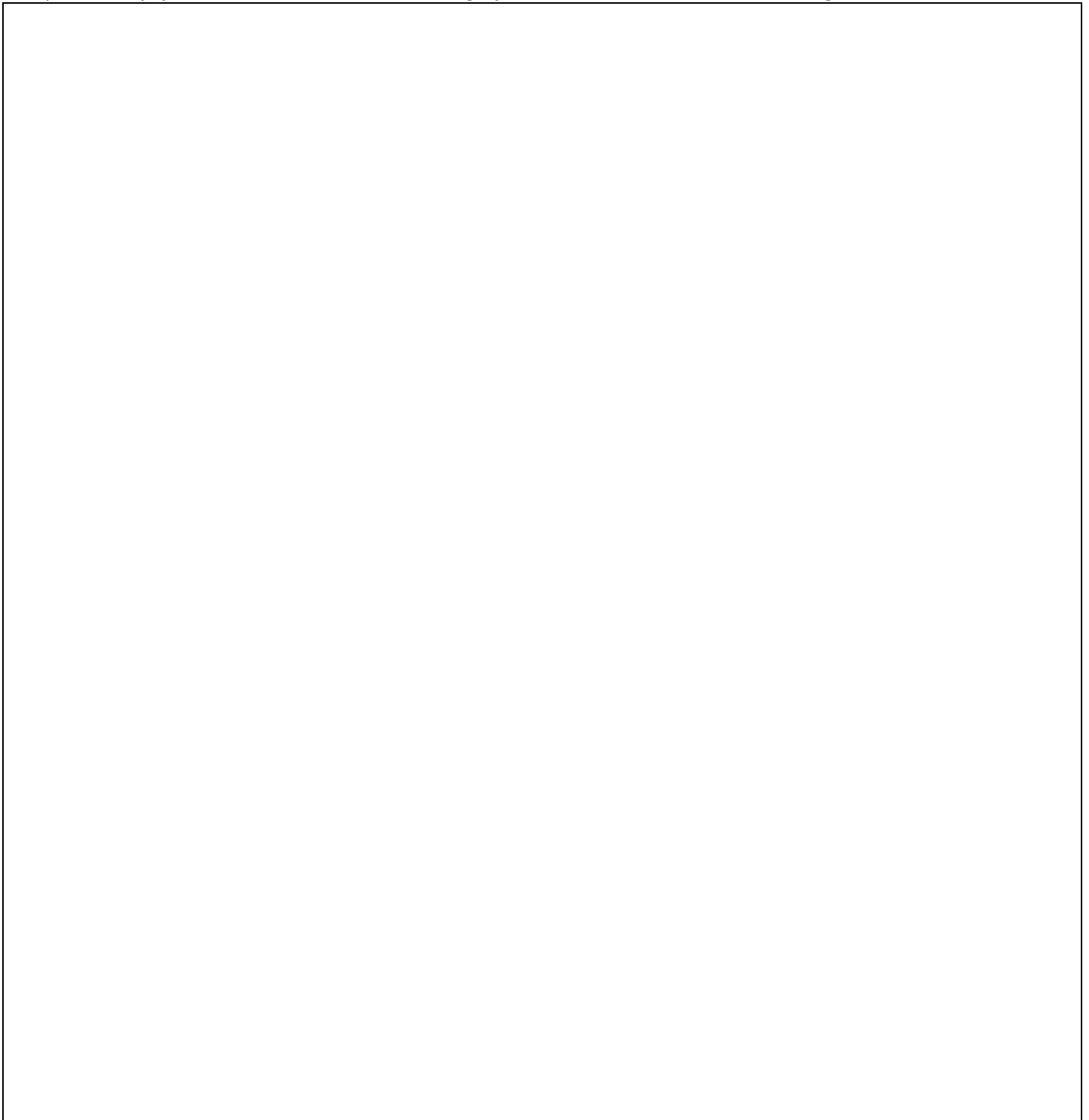
- Onkruid
- Courgette (heeft er op gestaan)
- Pompoen (heeft er op gestaan)
- Er staat schimmel op (dit is niet goed)

Als er schimmel op je composthoop staat betekent dat hij te vochtig is en niet genoeg lucht krijgt. Dit kan betekenen dat je niet genoeg grof tuin materiaal in de hoop hebt verwerkt waardoor er lucht door je hoop kan.

Tekening van de tuin!

Maak op deze bladzijde een tekening van de tuin zoals jij hem graag zou willen inrichten. Wil je misschien een druivenstruik, bloemenperk, fruitbomen, een mooi bankje, een gezellig padje die door de tuin slingert of misschien wel een vlinderstruik.

Bespreek met je juf of meester wat er allemaal mogelijk is en maak hier een mooie tekening van.

Schrijf op wat je graag in de tuin wilt en waarom je dat leuk, handig of juist origineel vindt.

Op mijn tekening staan:

.....

.....

Dit lijkt me:omdat.....

Neem deze maand de tijd om de tuinindeling te bedenken en laat de kinderen even een maandje een tuin winterslaap houden. Als het goed is heb je met de kinderen besproken wat ze leuk zouden vinden of heb je al eigen ideeën hoe je het volgend jaar wilt hebben. Als je tijd heb werk dit uit op papier zodat je van het voorjaar al vroeg de eerste zaadjes onder glas kunt planten.

Mocht je deze maand echt te druk zijn met de feestdagen stel het dan lekker uit tot januari! Bedenk wel dat sommige zaden ver van te voren besteld moeten worden (biologische vooral) en zorg dat je niet naast het net vist.

Fijne feestdagen

Mocht je toch graag aan de slag gaan kun je op sporen onderzoek gaan. Bij het NME is er een zoekkaart te leen of te koop waar je sporen van verschillende dieren op kunt herkennen ook kun je ze op internet bestellen bij veldwerk Nederland. www.veldwerknederland.nl

Deze afbeelding komt van de site 'Natuurpunt.nl', een sympatiek initiatief van recreatie-ondernemers in Overijssel.

Mocht je toch graag aan de slag gaan kun je op sporen onderzoek gaan. Bij het NME is er een zoekkaart te leen of te koop waar je sporen van verschillende dieren op kunt herkennen ook kun je ze op internet bestellen bij veldwerk Nederland. www.veldwerknederland.nl

Het mooiste kun je sporen natuurlijk in de sneeuw ontdekken maar er is ook een andere manier mocht er geen sneeuw liggen of als je het in de zomer een keer wilt doen.

In de opdracht zal er worden uitgelegd wat je allemaal nodig hebt en wat je moet doen.

De diersporen van dieren die wel eens in de tuin rondlopen zijn

- Konijn
- Egel
- Mol
- Eekhoorn
- Haas
- Veldmuis

Doe een echt sporen onderzoek!

Dit heb je nodig:

- Een diersporen zoekkaart
- Een harkje
- Een schoteltje hondenvoer (natvoer)
- Ligt er sneeuw dan heb je geen harkje nodig

Ga s 'middags voor dat je naar huis gaat je tuin in en hark een groot gedeelte van je tuin los en strijk het daarna losjes glad. Niet aanstampen dus. Zet in het midden van dit stuk een schoteltje met hondenvoer zonder dat je zelf afdrukken maakt. Als er sneeuw ligt dan kun je de sporen al zien zonder dat je voer of een hark nodig hebt.

Wat heb je ontdekt

De volgende dag kom je in de tuin en dan ga je natuurlijk kijken welke sporen je kunt ontdekken.

Welke sporen heb je ontdekt?

- Sporen van een

- Sporen van een

- Sporen van een

Had je deze dieren al eens eerder in je tuin gezien?

Ik had deze dieren wel / niet eerder in mijn tuin gezien.

Welke van de dieren waarvan je de sporen kunt zien sporen kom je ook wel eens in tuinen tegen?

- Konijn
- Woelrat
- Egel
- Mol
- Wezel
- Steenmarter
- Eekhoorn
- Haas
- Veldmuis
- Hert
- Everzwijn
- Vos

Voorpoten

Januari is de maand om nog eens goed te onderzoeken of jullie alles wat er in de tuin gebeurt ook willen of dat je toch aanpassingen gaan maken. Een leuke manier om meer over jullie tuin te weten te komen zijn de volgende lespakketen. Deze zullen meer inzicht verschaffen voor u en de leerlingen een goede start is het halve werk. Als u nog geen zaden heeft besteld of het tuinplan nog niet heeft gemaakt ga daar dan maar eens goed voor zitten voor dat je het weet is het plant seizoen al weer begonnen.

Met het lespakket bodem nu kunt u ook onderzoeken hoe het met u bodem is gesteld en of u wellicht zult moeten bijmesten. Leer meer over u bodem samen met u leerlingen.

Kijk op de websites van de leskisten er staat veel informatie die van pas kan komen.

WonderWeb (De Baak & Dierendorp)

Onderwerp	Met WonderWeb ontdekken leerlingen in de directe omgeving van school de verscheidenheid aan dier- en plantsoorten, de relaties daartussen en het belang van die verscheidenheid. Leerlingen ervaren het zelf, in de omgeving van school, zonder moeilijke woorden en spelenderwijs! Hiervoor is de zogenaamde Wonderkoffer ontwikkeld. Een koffer met alle benodigdheden voor binnenlessen en buitenlessen. WonderWeb is samengebracht in de WonderKoffer. Deze koffer bevat: - De WonderPlaat, een afbeelding op posterformaat met daarop de ideale schoolomgeving, vol relaties tussen planten en dieren. Deze is vergelijkbaar met de eigen schoolomgeving.- Dertig WonderWijzers, omschrijvingen van soorten die in de buurt van de school voorkomen.- WonderMunten, munten die de leerlingen kunnen verdienen bij het uitvoeren van opdrachten. Daarnaast zijn er veldwerkmaterialen en een docentenhandleiding en krijgt men op www.wonderweb.nl toegang tot de WonderGame én handige, downloadbare lesmaterialen!
Voor	Groep 5 en 6
Periode	Gehele jaar
Opmerking	Kijk voor meer informatie over WonderWeb op: www.wonderweb.nl
Kosten	Gratis voor Beverwijkse en Heemkerkse basisscholen, overige scholen betalen € 40.

Bodem.nu! (De Baak & Dierendorp)

Onderwerp	Het lespakket Bodem.nu! heeft als doel bij leerlingen van allerlei leeftijden belangstelling te wekken voor de bodem. Via het lesmateriaal gaan leerlingen de bodem in hun eigen omgeving goed bekijken en onderzoeken en leren zo allerlei nieuwe dingen. Het lespakket Bodem.nu! bestaat uit de volgende materialen: - algemeen deel met beschrijving hulpmiddelen - vier leerkrachtenhandleidingen met kopieerbijlagen - cd met liedjes over de bodem - website www.bodem.nu - handpop van een mol - zoekkaart bodemdierpjes - bodemposter
Voor	Groep 4, 5, 6, 7 en 8
Periode	Gehele jaar
Kosten	Gratis voor Beverwijkse en Heemkerkse basisscholen, overige scholen betalen € 40.

Zelf vetbollen maken

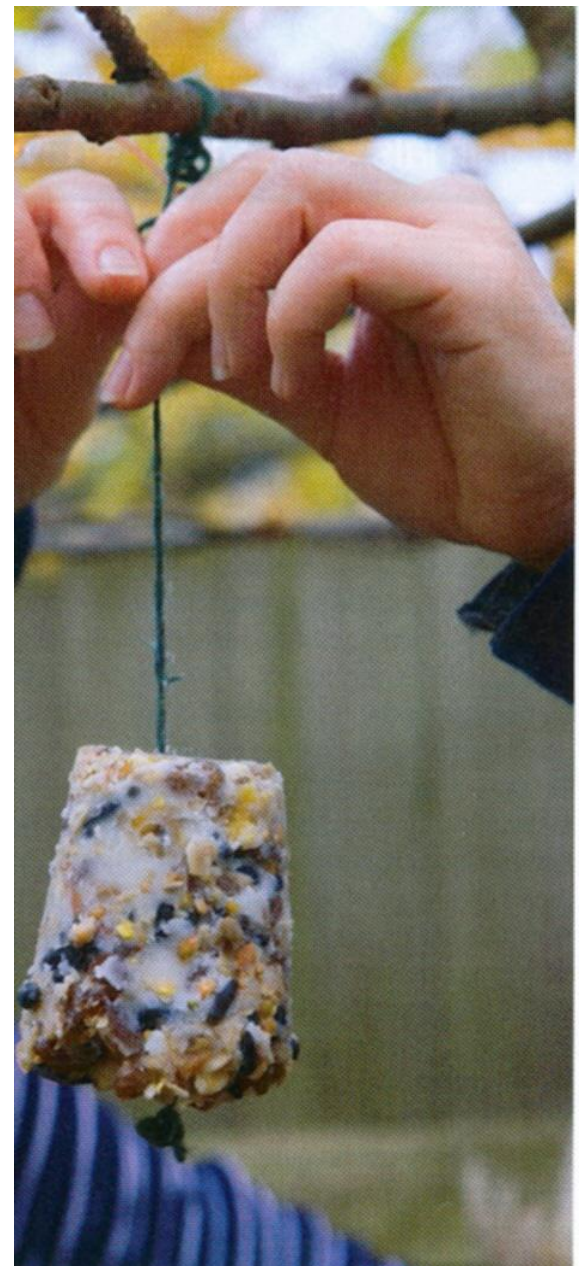
Als het winter is en het vriest en sneeuwt, dan kunnen de vogels in jullie tuin of op het balkon wel wat extra eten gebruiken. Je kunt ze helpen door speciaal vogelvoer bij een tuincentrum of supermarkt te kopen. Dat voer heb je vast wel eens gezien: zakjes gepelde pinda's, pinda's nog in de dop, vetbollen, gemengde zaden, noem maar op. Van die hele pinda's kun je leuke slingers rijgen, waaraan de vogeltjes al knabbelend blijven hangen. Nog spannender is het om zelf vetbollen te maken. Misschien is het een beetje lastig om het helemaal zelf te doen, dus vraag even hulp aan je vader of moeder .

Wat heb je nodig?

- drie pond ongezouten rundvet (verkrijgbaar bij slagerijen) of ongezout frituurvet (bijvoorbeeld ossewit)
- een mengsel van 6 ons gebroken hennep- en maanzaad en 3 ons zonnepitten (of een zelfde hoeveelheid speciaal gekocht vogelzaad)
- een pan
- een paar vormpjes: blikjes, melkpakken of theeglas
- een stevige lange katoenen draad

Aan de slag

Smelt het vet in de pan. Wacht tot het warm is, maar het vet mag niet heet worden. Voeg nu al roerend de zaden aan het warme vet toe. Als je alles goed doorgeroerd hebt giet je de warme pap in de vorm. Leg voordat de pap hard wordt daarin de stevige katoenen draad en laat die ruim uitsteken. Soms is de vetbol moeilijk uit de vorm los te krijgen. Een melkpak kun je rondom afscheuren. Als je een theeglas of blikje hebt gebruikt houdt je dat even in heet water. Nu is het tijd om de bollen buiten aan de draad op te hangen.

Vogelbezoek

Als je de vetbollen hebt opgehangen kun je gaan kijken welke vogels er allemaal van jou vetbol eten.

Maak een tekening van je vogel

- Roodborst
- Koolmees
- Pimpelmees
- Mus
- Merel
-
-

Krokusbolletje

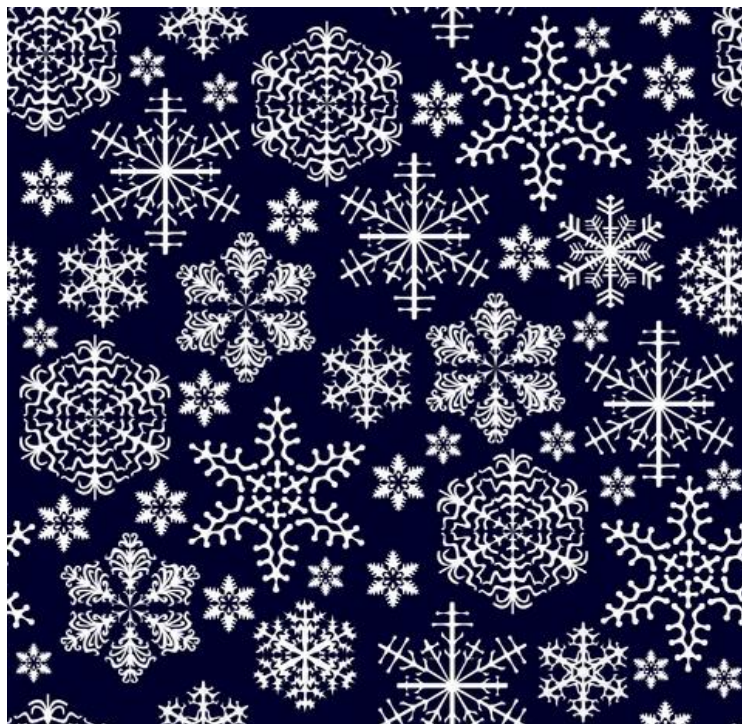
Uit een donker holletje
 Kroop een krokusbolletje.
 Het wou de school zien en het ijs
 En daarom stak het eigenwijs
 Zijn kleine kopje uit de grond
 En keek de witte wereld rond.

Maar hoei..het rilde van de kou.
 Gelukkig kwam daar toen een mevrouw,
 Die een mutsje breide en een das.
 Zo wachtte het bolletje tot het lente was.

Sneeuw onderzoek

Sneeuwkrystallen Heb je al eens goed gekeken naar de sneeuw die uit de lucht valt vang het maar eens op in je hand het liefst met een donkere wand of handschoen wat zie je?

Als het in een wolk erg koud is, bevriezen de waterdeeltjes. Er ontstaan dan sneeuwkrystallen. Als je die onder een microscoop bekijkt, zie je allerlei prachtige vormen. Het worden alleen krystallen als er stofjes in de wolk zitten zoals; zout, zand of vulkanische as. Om deze stofjes vormt zich de krystal.

Op welke van de bovenstaande krystallen lijken de krystallen die jij hebt opgevangen?

Mijn krystal lijkt op

De start van de tuin komt inzicht

Dus praat met de kinderen over wat er het komende jaar allemaal in de tuin gaat gebeuren. Laat ze waar het kan helpen met de grond en de tuin startklaar te maken zodat jullie in maart echt aan de slag kunnen gaan. De paden moeten misschien wel weer even netjes worden aangelegd of aangestampt. Als je de tuinindeling wilt veranderen is de maand Februari hier uiterst geschikt voor om dit te regelen. Zoek eventueel vrijwillige ouders die mee willen helpen.

Zorg dat je een tuinplanning heb wat je wanneer gaat zaaien hierdoor hoef je niet meer elke week te kijken wat je gaat doen.

Op deze manier kun je ook zien of je voldoende zaad in huis hebt en of je eventueel zaden voorzaaid in de platte bak of een klein plantenkasje.

Kijk of je nog materialen nodig hebt voor de bescherming van jong gewas. Vogels en andere dieren zijn namelijk dol op jonge plantjes of ze zullen zelfs de zaden uit de grond graven.

Als jullie al een jaar tuinieren erop hebben zullen jullie al hebben ervaren welke dieren of problemen er komen kijken bij bepaalde gewassen. Vraag desnoods een ervaren tuinder hoe hun deze problemen oplossen. Elk jaar leer je er weer iets bij.

Als de grond niet met bevroren is kun je indien nodig al gaan bemesten met compostof en eventueel kalk toevoegen voor de gewassen die dit nodig hebben (kool soorten).

Ook kan er al gesnoeid worden als het weer het toelaat. Zoek hierover wel de juiste informatie op per boom of struik. Misschien is er wel iemand op school of onder de ouders die hier ervaring mee heeft.

Zaaien

- voorzaaid in de platte bak of een klein plantenkasje. In februari kun je er kervel, spinazie, radijsjes, steeksla, tuinkers, wortelen,... in zaaien
- Peulerwtten kun je vanaf eind februari zaaien.
- Tuinbonen kun je nu al zaaien in potjes. Je moet ze wel lekker warm binnen houden. Vanaf maart - april kunnen ze dan in de moestuin worden uitgeplant.
- Wil je toch al genieten van lekkere zelf gekweekte groenten, dan kun je kiemgroenten of spruitgroenten zaaien onder een tuinklok voor op de vensterbank. Spruitgroenten die hiervoor in aanmerking komen zijn: tuinkers, radijs, prei, selderij, alfa-alfa, linzen, cresson of de waterkers, daikonkers = radijskers, mosterd, adzukiboon, boekweit, zonnebloem, suikermaïs, rijst, tarwe, rogge, spelt, broccoli, kikkererwt, paardeblood, fenegriek, look, ajuin, pompoen, luzerne, linze, rijstboon, rammenas, ...

Fruittuin

- De fruitbomen die nog niet gesnoeid werden kunnen deze maand nog onder het snoeimes. Als de grond in de boomgaard bevroren is kan de ladder niet weg zakken.
- Plant allerlei bessen en fruitbomen.
- Strooi rond de fruitbomen een laag van goed verteerde stalmest of uitgerijpte compost. Deze laag houdt het onkruid onder de bomen tegen, zorgt voor voedsel en is een goede waterbuffer.
- Voorzie alle fruitbomen van een kalirijke meststof. De kalium hebben ze later in het seizoen nodig om een goede oogst te geven.
- Controleer of de in het najaar aangeplante bomen niet omhoog geduwd zijn door de vorst, waardoor ze los staan. De losgekomen exemplaren na de dooi terug vasttrappen.
- Tijdens bovenstaande werken kunnen ineens ook de boompalen en de boombanden nagekeken worden. Zitten ze nog vast genoeg? Spannen de banden niet te veel zodat ze in de boom dreigen te groeien? De palen eventueel terug rechtop zetten.

Bekijk zelf in hoeverre de kinderen bij deze werkzaamheden betrokken kunnen

worden in het handboek schooltuinieren vindt je allerlei informatie die je met de kinderen kan delen/ bespreken tijdens het werken in de tuin. Blader het nog eens door.

Zaadjes planten of strooien

Hoe zit het nu met al die zaden van groot naar klein en dan heb je ook nog bollen en hoe weet je nou hoe ver je ze uit elkaar moet planten.

Weet jij waarom je sommige zaden moet strooien met zand er tussen en andere moeten weer per zaadje een stukje de grond in.

Waarom is dat nou eigenlijk?

Dit heeft te maken met hoe groot de plant wordt die eruit groeit en dus om hoeveel ruimte dit plantje nodig heeft. Een zaadje van een krop sla is namelijk net zo groot of soms wel kleiner als het zaadje van een radijsje maar de krop sla heeft veel meer ruimte nodig als het plantje van een radijs.

Radijsje

kropsla

De radijs groeit onder de grond en heeft boven de grond niet zo veel ruimte nodig, het plantje is kleiner sla groeit boven de grond en heeft een grotere plant/krop. Als je sla te dicht tegen elkaar zaait dan duwen de planten elkaar omver en hebben ze niet genoeg ruimte om groter te groeien.

Welke zaden gaan jullie in de tuin zaaien en hoe groot worden die planten of knollen onder de grond. Bekijk met de juf of meester welke plantjes jullie allemaal gaan planten en hoe groot ze in het echt worden. Vaak staan de planten op de verpakking van de zaden misschien kun je het opzoeken met je juf of thuis met je ouders.

Teken hieronder een paar plantjes die in je tuin komen en kijk hoeveel ruimte ze ongeveer nodig hebben. Denk daar aan als je de zaadjes plant, want een klein zaadje wil niet zeggen dat er een klein plantje uit groeit.

--	--	--

Dit is een Dit is een Dit is een.....